

PREDMETNI KURIKULUM JAPANSKOGA JEZIKA: PRIJEDLOG I RAZRADA

Irena Srdanović¹, Marina Diković², Melani Matika³

Primljen: 21. 6. 2023.
Prihvaćen: 13. 12. 2023.

Interes za japanski jezik, a posljedično i broj učenika japanskoga jezika u stalnom je porastu na globalnoj, ali i na nacionalnoj razini. Izvođenjem sveučilišnoga studija Japanski jezik i kultura na pulskome sveučilištu, prvoga akreditiranoga japanološkog studija u Hrvatskoj, i nastavničkog smjera na diplomskoj razini otvaraju se mogućnosti uvođenja predmetnoga kurikulumu japanskoga jezika i u srednjim školama u RH. Uz stvaranje obrazovanoga nastavnog kadra objavom udžbenika japanskoga jezika na hrvatskome jeziku osigurani su važni uvjeti za provođenje nastave u srednjim školama, a rezultati anketa u srednjim školama i broj upisanih studenata japanologije ukazuje na veliki interes za ovim jezikom. Cilj je ovoga rada razviti prijedlog predmetnoga kurikulumu Japanskoga jezika za srednje škole u Republici Hrvatskoj sa sadržajem i strukturom koji se temelje na analizi postojećih kurikulumu japanskoga jezika stranih zemalja (kurikulumi Njemačke, Srbije, Kanade i Irske) te na predmetnim kurikulumima stranih jezika Republike Hrvatske (francuski, srpski jezik, grčki i latinski jezik). U prijedlogu su prikazani dijelovi razrađenih odgojno-obrazovnih ishoda te su predložene odabrane teme i jezični sadržaji za dva razreda srednjih škola. Osim toga, navedene su i međupredmetne teme koje su u korelaciji.

Ključne riječi: japanski jezik; prijedlog predmetnoga kurikulumu; međupredmetne teme; srednja škola; Republika Hrvatska

¹ Irena Srdanović, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet u Puli, I. Matetića Ronjgova 1, 52100 Pula, Hrvatska; irena.srdanovic@unipu.hr; <https://orcid.org/0000-0003-1281-176X>

² Marina Diković, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Zagrebačka 30, 52100 Pula, Hrvatska, marina.dikovic@unipu.hr; <https://orcid.org/0000-0003-3828-0725>

³ Melani Matika, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet u Puli, I. Matetića Ronjgova 1, 52100 Pula, Hrvatska; melani.matika@unipu.hr

1. Uvod⁴

U posljednjih četrdeset godina došlo je do iznimno velikoga porasta interesa za japanski jezik (Chonlaworn, 2021) što je rezultiralo porastom broja učenika, učitelja i ustanova japanskoga jezika u svijetu. Danas se japanski jezik poučava u više od 140 zemalja, a uči ga gotovo 4 milijuna ljudi (Srdanović i Špica, 2022). Zahtjevnost i različitost japanskoga jezika pružaju učenicima izazov, dok im učenje o bogatoj japanskoj kulturi otvara nove poglede i mogućnosti širenja vlastitih svjetonazora. U Republici Hrvatskoj već je neko vrijeme učenje japanskoga jezika moguće u nekoliko različitih ustanova u sklopu osnovnoga, srednjoškolskoga, visokoškolskoga i neformalnoga obrazovanja. Međutim, trenutno u Hrvatskoj ne postoji propisani predmetni kurikulum Japanskoga jezika. Postoje jedino kurikulumi zastupljenijih europskih jezika, kao što su engleski, francuski, njemački, talijanski i španjolski, dok kurikulum za druge, neeuropske jezike još nema.

Razmatrajući kurikulum Previšić (2007, 20) navodi da je to

»... skup planiranih i implicitnih odrednica koje usmjeravaju odgojni i obrazovni proces prema zadacima i sadržajima koji su dosljedno izvedeni iz cilja te upućuju na organizacijske oblike i načine rada, postupke provjere uspješnosti u zavisnosti od mnogobrojnih procesnih faktora i okolnosti.« (Previšić, 2007, 20)

Milat (2005, 201) tvrdi da kurikulum može biti i

»... sustav metodološki precizno odabranih, strukturiranih i metodički oblikovanih sadržaja i pedagoških aktivnosti školovanja određen svrhom, vrstom, oblikom i razinom škole za koju je izrađen.« (Milat, 2005, 201)

Marsh (1994) ističe da su se mnoge zemlje opredijelile za okvirni kurikulum koji određuje nastavne predmete koji će se poučavati u školi. U školama se na temelju predmetnih kurikuluma i odgojno-obrazovnih ishoda poučavaju sadržaji nastavnih predmeta što je u središtu ovoga rada.

Kao jedan od ključnih razloga za iznimno veliki porast interesa za japanski jezik vrlo se često navodi globalizacija japanske popularne kulture. Njezino širenje u svijetu započelo je krajem 20. stoljeća u

⁴ Rad je nastao na temelju diplomskoga rada asistentice Melani Matika *Razvoj predmetnog kurikuluma japanskog jezika* na Diplomskom studiju Japanologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

vidu animiranih crtanih filmova, stripova, glazbe i videoigrica (Hendry, 2019). Japanska fondacija (JF)⁵ prepoznaje ovaj razlog te provodi ankete o stanju japanskoga jezika u svijetu propitujući između ostaloga o motivaciji učenika i razlozima za učenje japanskoga jezika. U 2018. godini se kao motivacija učenika na svim razinama obrazovanja najčešće navodi odgovor »Interes za *anime*, *mangu*, J-POP, modu, itd.« sa 66 % odabira. Nadalje, drugi najčešći odgovor je »Interes za japanski jezik« sa 61,4 % te zatim »Interes za japansku kulturu, povijest, književnost, itd.« s 52,4 %.

U najstarijem dostupnom izvještaju Japanske fondacije o globalnome stanju poučavanja japanskoga jezika iz 1974. godine (JF, 1975), zabilježeni su podaci za 86 zemalja u kojima se provodi poučavanje japanskoga jezika u ukupno 898 različitih ustanova i za ukupno 77 827 učenika. U izvještaju iz 2018. godine, 44 godine kasnije, ukupan broj zemalja u kojima se poučava japanski jezik je 142, odnosno skoro dva puta veći, u ukupno 18 661 različitih ustanova, što je dvadeset puta više. Nadalje, u svijetu je zabilježeno ukupno 3 851 774 učenika, što je gotovo pedeset puta više u usporedbi s podacima o broju učenika iz 1974. godine (JF, 2020). Prema podacima Japanske fondacije možemo zaključiti da je rast popularnosti japanskoga jezika još uvijek u tijeku i da istraživanja bilježe znatni porast u broju učenika, što se može očekivati i za nadolazeće godine. Usporedimo li rezultate zapadne i istočne Europe, možemo zaključiti da je broj učenika zapadne gotovo tri puta veći s 90 114 učenika u usporedbi s 36 836 učenika, a uočava se značajni porast učenika u oba dijela Europe. Iako je broj učenika manji, porast broja učenika u istočnoj Europi je približno četiri puta veći nego u zapadnoj Europi (2015. – 2018.) (JF, 2020).

Europa je svjetski poznata po svojoj jezičnoj raznolikosti zemalja, dok su Europljani poznati po svojoj višejezičnosti, odnosno poznavanju i korištenju drugih jezika pored materinskoga (Krajina, 2008). Zbog te raznolikosti, u Europi se veća važnost pridaje kompetencijama višejezičnosti i višekulturnosti (multikulturalizma) (Coste *et al.*, 2009). Višejezična i višekulturna kompetencija odnosi se na sposobnost korištenja jezika u svrhu komunikacije i sudjelovanja u interkulturalnoj interakciji, pri čemu osoba posjeduje znanje nekoliko jezika (različitoga stupnja) i iskustvo u nekoliko kultura. Razvoj višejezične i višekulturne

⁵ Organizacija čiji je cilj međunarodno širenje japanske kulture.

kompetencije potiče nastanak jezične svijesti, pa čak i metakognitivnih strategija, koje omogućuju govorniku da osvijesti i kontrolira svoje »spontane« načine rješavanja zadataka (Coste *et al.*, 2009).

Jezik je temeljni element kulture i identiteta, zbog čega je bitan element svakoga procesa učenja jezika upravo interkulturalno razumijevanje. Kada je proučavanje kulture ugrađeno u učenje jezika i povezano s vlastitom kulturom i jezikom učenika, učenici razvijaju povećanu svijest i znanje, kako o novome jeziku i kulturi, tako i o vlastitoj. Stoga učenje jezika poput japanskoga, ima važnu ulogu iz perspektive višejezičnosti i višekulturnosti u Europi. Moritoki Škof (2018) ističe kako japanski jezik, kao jedan od neeuropskih jezika, pruža pogled izvan tradicionalnoga europskog okvira. Štoviše, usredotočenost na drugu kulturu i jezike, kao što su oni iz Azije, pridonosi pomicanju povijesnoga i društvenoga fokusa, koji je uglavnom usmjeren na Europu i SAD.

Poučavanje japanskoga jezika se u susjednim zemljama kao što su Mađarska, Srbija i Slovenija odvija već nekoliko desetljeća. Prema podacima izvještaja Japanske fondacije iz 2018. godine (JF, 2020), Mađarska se prema broju učenika na globalnoj razini nalazi na 45. mjestu, Srbija na 61. te Slovenija na 86., dok se Hrvatska nalazi nešto niže, na 103. mjestu. U Mađarskoj je poučavanje japanskoga jezika započelo 1986. godine, a od 1987. godine eksperimentalno se provodila nastava japanskoga jezika u osnovnim školama, dok se danas japanski jezik uči na svim razinama obrazovanja u četrdesetak različitih ustanova. Poučavanje japanskoga jezika u Srbiji započelo je 1975. godine na Sveučilištu u Beogradu, dok je 1986. godine, osnovan i studij japanskoga jezika i književnosti. Danas se nastava japanskoga jezika održava u više od dvadeset ustanova, a Tričković (2018) u radu navodi kako se japanski jezik u većini škola održava dva puta tjedno, dok se u Filološkoj gimnaziji u Beogradu izvodi pet puta tjedno kao obavezan predmet. Za širenje japanskoga jezika kao izbornoga predmeta i u srednjim školama u Srbiji veliki značaj imala je izrada japansko-srpskoga udžbenika za početnike autorica Marković i Tričković (2015) pod nazivom »Korak po korak«. U Sloveniji poučavanje japanskoga jezika kao studijskoga programa počinje 1995. godine, a prema podacima fondacije iz 2018. godine, japanski se provodi u šest različitih ustanova u svim kategorijama obrazovanja. Prvi slovensko-japanski udžbenici bili su *Japonščina za začetnike 1 i 2* autorica Hmeljak Sangawa *et al.* (2012).

2. Stanje japanskoga jezika u Hrvatskoj

Poučavanje japanskoga jezika u Hrvatskoj počinje 1982. godine u Školi za strane jezike SUVAG u Zagrebu gdje je Japanka Reiko Omura-Elezović predavala japanski jezik (Heršak i Heršak, 2015). Isti izvor navodi i Japanku Emi Kusumoto-Sumilanović koja je predavala japanski jezik kao fakultativni predmet također u Zagrebu u II., VII. i XVI. gimnaziji te u Školi stranih jezika u Varšavskoj. Hrvatska i Japan uspostavili su diplomatsku suradnju 1993. godine, a desetak godina poslije osnovan je trogodišnji slobodni studij japanologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Značajna prekretnica u razvoju japanologije i poučavanju japanskoga jezika u Republici Hrvatskoj postignuta je 2015. godine osnivanjem prvoga akreditiranoga jednopredmetnoga i dvopredmetnoga sveučilišnoga preddiplomskog studija Japanski jezik i kultura na Filozofskome fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Začetnica ovoga programa je japanologinja Irena Srdanović koja je osmislila i pokrenula ovaj studij u suradnji s kroatisticom Linom Pliško i drugim kolegama (Palibrk, 2015). Četiri godine poslije inicijativom iste profesorice osnovan je diplomski jednopredmetni (općega i nastavničkoga smjera) i dvopredmetni studij japanologije, prvi u Hrvatskoj.

Unatoč početnom nedostatku načina i sredstava učenja japanskoga jezika i kulture, zainteresiranost za Japan u stalnom je porastu u Hrvatskoj. U 2017. godini u nekoliko srednjih škola provedeno je i istraživanje o iskustvu i interesu učenika za japanski jezik i kulturu (Kikumoto, 2019). Na pitanje »Jeste li ikada u prošlosti došli u kontakt s japanskom kulturom ili Japancima?«, ukupno je 87 % (154) učenika odgovorilo da jesu, primjerice »gledanjem *animea*« (114 učenika), ili »igranjem japanskih igrica« (72 učenika). Također, 12 učenika (7 %) je ranije »učilo japanski jezik«. Prema rezultatima ankete, čak je 57 % učenika odgovorilo da bi željelo učiti japanski jezik ako bi ta opcija postojala. Na temelju navedenih rezultata Kikumoto (2019) zaključuje da japanska pop-kultura ima veliki utjecaj na mlade u Hrvatskoj.

Iako diljem Hrvatske ima učenika zainteresiranih za japanski jezik, učenje japanskoga jezika moguće je u vrlo ograničenom broju obrazovnih ustanova u samo nekoliko gradova. Prema najnovijem popisu Veleposlanstva Japana u Republici Hrvatskoj iz 2023. zabilježen je sljedeći broj obrazovnih ustanova u kojima je moguće učenje japanskog jezika: jedna u osnovnome, nijedna u srednjoškolskom te dvije

u visokome obrazovanju. Jedina osnovna škola u Republici Hrvatskoj koja nudi učenje japanskoga jezika u sklopu izvannastavne aktivnosti je OŠ Stjepana Radića u Čaglinu, dok je jedina srednja škola koja je bila na prijašnjem popisu iz 2021. godine Gornjogradska gimnazija Zagreb. Na visokoškolskoj razini, osim navedenih ustanova u Zagrebu i Puli, japanski se donedavno mogao učiti u Centru za strane jezike Sveučilišta u Zadru. Nadalje, znatan broj učenika uči japanski jezik i u sklopu neformalnoga obrazovanja, odnosno na tečajevima za građane te raznih školama stranih jezika u Zagrebu, Splitu, Varaždinu i Rijeci (oko 10 ustanova).

Tablica 1. Prikaz broja učenika japanskoga jezika prema razini obrazovanja (preuzeto iz izvještaja Japanske fondacije iz 2018. godine (JF, 2020))

Država	Osnovno obrazovanje	Srednjoškolsko obrazovanje	Visoko obrazovanje	Neformalno obrazovanje	Ukupno
Mađarska	139 (7,3 %)	328 (17,2 %)	949 (49,8 %)	490 (25,7 %)	1906
Srbija	167 (21 %)	171 (21,5 %)	378 (47,4 %)	81 (10,2 %)	797
Slovenija	0	10 (3,2 %)	145 (46,5 %)	157 (50,3 %)	312
Hrvatska	7 (3,5 %)	0	45 (22,6 %)	147 (73,9 %)	199

Usporedimo li podatke o poučavanju japanskoga jezika u okolnim zemljama s onima iz Hrvatske (Tablica 1), možemo vidjeti da Hrvatska ima najmanji broj učenika koji institucionalno uče japanski jezik, što je u skladu i s činjenicom da je studij i poučavanje japanskoga jezika započeto nešto kasnije u odnosu na okolne zemlje. Međutim, u usporedbi s rezultatima iz 2015. godine, u svim istaknutim državama, izuzev Mađarske, zabilježen je porast u broju učenika.

Kod zemalja s malim brojem učenika japanskoga jezika u osnovnoškolskome i srednjoškolskome obrazovanju kao što su Slovenija i Hrvatska, možemo uočiti veliki broj učenika u neformalnome obrazovanju. Na temelju navedenih informacija možemo zaključiti da je broj ustanova unutar formalnoga obrazovanja koje poučavaju japanski jezik oskudan i trenutno je na takav način moguće učiti japanski jezik samo na trima lokacijama, u Čaglinu na osnovnoškolskoj razini, u Puli i Zagrebu na visokoškolskoj razini. U određenim razdobljima bilo je mogu-

će učiti japanski i na srednjoškolskoj razini u nekoliko srednjih škola, ali samo centralizirano u Zagrebu. Uz zabilježeni visoki broj učenika u neformalnome obrazovanju te potencijalno visoki broj učenika u informalnome učenju (samoobrazovanju), može se reći da u Hrvatskoj postoji potreba za uvođenjem japanskoga jezika u formalno obrazovanje. Kao što je prikazano u Tablici 1, u Hrvatskoj je broj učenika neformalnoga obrazovanja činio čak 73,9 % učenika, dok je u zemljama gdje je japanski jezik implementiran u svim kategorijama obrazovanja, izrazito manji (u Srbiji 10,2 % i Mađarskoj 25,7 %).

Uz potrebu za još većom institucionalizacijom poučavanja japanskoga jezika u Hrvatskoj, potrebno je izrađivati raznovrsne materijale za učenike japanskoga jezika na hrvatskome jeziku. Potrebu studenata za dvojezičnim materijalima i pomagalima za učenje japanskoga jezika na materinskome jeziku istaknula je Srdanović (2019) s posebnim naglaskom na započetoj izradi dvojezičnih rječnika. Većina udžbenika i vježbenica kojima se ustanove trenutno koriste su na japanskome i engleskome jeziku. Međutim, u posljednjih nekoliko godina došlo je do povećanja opcija za učenje japanskoga jezika na hrvatskome jeziku. Prvi komplet udžbenika japanskoga jezika *Ippo Ippo* autorica Marković, Tričković i Srdanović napisan je na hrvatskome jeziku (Marković *et al.* 2018, 2021a, 2021b). Udžbenički komplet je prerađena verzija spomenutoga srpskog udžbenika *Korak po korak*, a u izradi su sudjelovali i studenti japanskoga jezika i kulture Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Učenike vodi kroz početnu razinu japanskoga jezika, primjerenu za srednjoškolsko obrazovanje, a sadrži i kulturne dodatke za bolje upoznavanje s japanskim jezikom i društvom.

Da bi se japanski jezik implementirao u hrvatski odgojno-obrazovni sustav, potrebno je predložiti odgojno-obrazovne ishode i načine njegove provedbe. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske još nije objavilo predmetni kurikulum kojim bi se odredilo učenje japanskoga jezika, niti bilo kojega drugoga neeuropskog jezika. Stoga, prijedlogom i strukturom mogućega kurikuluma Japanskoga jezika može se pridonijeti ideji i početku uvođenja predmeta Japanskoga jezika u hrvatsko školstvo.

3. Metodologija istraživanja

3.1. Cilj i problemi istraživanja

Cilj je ovoga rada razviti prijedlog predmetnoga kurikuluma Japanskoga jezika za srednje škole Republike Hrvatske, po uzoru na već postojeće kurikulume japanskoga jezika iz drugih zemalja i po uzoru na predmetne kurikulume stranih jezika u Republici Hrvatskoj.

Na početku istraživanja uočeni su sljedeći problemi:

1. Analizirati odabrane dokumente i utvrditi strukturu i domene koji će odgovarati potrebama poučavanja Japanskoga jezika u hrvatskim srednjim školama.
2. Utvrditi odgojno-obrazovne ishode važne za razvoj prijedloga kurikuluma Japanskoga jezika.
3. Utvrditi odgovarajući opseg i vrstu sadržaja te okvirni broj nastavnih sati za izvođenje predmeta Japanski jezik.

3.2. Uzorak istraživanja

Istraživanje se temelji na dvjema vrstama dokumenata. Prva vrsta dokumenata su kurikulumi Japanskoga jezika sljedećih stranih zemalja: Srbija, Kanada, Njemačka i Irska. Jedan od kriterija odabira dokumenata bio je jezik na kojem su napisani, stoga su izdvojene i dvije zemlje iz engleskoga govornog područja. Drugi kriterij bio je slična pozadina odnosa između odabrane zemlje i Hrvatske s Japanom. Proučeni dokumenti su programi poučavanja japanskoga jezika za srednje škole. Drugačije od Srbije i Njemačke, u Irskoj i Kanadi posebni program japanskog jezika mogu pohađati srednjoškolci tijekom posljednje dvije godine srednjega obrazovanja, kao i osobe koje nakon srednje škole ne žele odmah nastaviti s visokim obrazovanjem.

Druga vrsta dokumenata su predmetni kurikulumi stranih jezika za srednje škole Republike Hrvatske. Podaci korišteni za analizu predmetnih kurikuluma stranih jezika u Hrvatskoj preuzeti su sa stranica Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (MZO). Za potrebe analize odabrani su sljedeći predmeti: Francuski jezik, Srpski jezik, Grčki jezik i Latinski jezik. Za analizu predmeta Latinski jezik odabran je kurikulum za opće, jezične, prirodoslovne i prirodoslovno-matematičke gimnazije za početnike. Predmetni kurikulumi navedenih jezika

odabrani su iz nekoliko razloga. Francuski jezik odabran je za analizu strukture kurikuluma drugog stranog jezika, Srpski⁶ i Grčki jezik odabrani su zbog analize ishoda i opterećenja kod poučavanja pisma drugačijega od latinice (ćirilica i grčki alfabet), dok je Latinski jezik odabran zbog analize poučavanja stranoga jezika koji se izvodi samo dvije godine.

3.3. Instrument

Za potrebe ovoga istraživanja napravljene su dvije matrice, jedna za dokumente kurikuluma Japanskoga jezika stranih zemalja i jedna za dokumente predmetnih kurikuluma stranih jezika za srednje škole Republike Hrvatske. Podaci dobiveni analizom dokumenata izdvojeni su u zasebne matrice. Matrica za kurikulume japanskoga jezika sadrži četiri kategorije: država, dokument (i razred na koji se dokument odnosi), domene i učenje pisma. Matrica za dokumente predmetnih kurikuluma stranih jezika podijeljena je u sljedeće četiri kategorije: predmet, razred i broj sati godišnje, struktura po domenama i međupredmetne teme (MZO, 2019b).

3.4. Postupak istraživanja i analiza podataka

Podaci kurikuluma Japanskoga jezika stranih zemalja i predmetnih kurikuluma stranih jezika izdvojeni su u odgovarajuće kategorije matrica na temelju kojih je provedena usporedba. Na osnovi dobivenih rezultata kvalitativnoga istraživanja (analize sadržaja) u nastavku će se dati prijedlog predmetnoga kurikuluma Japanskoga jezika za srednje škole radi usustavljanja provođenja ovoga važnoga svjetskog jezika u hrvatskome odgoju i obrazovanju.

4. Analiza kurikuluma Japanskoga jezika u svijetu

Podaci kurikuluma Japanskoga jezika Srbije, Kanade, Njemačke i Irske grupirani su u Tablici 2. Na temelju matrice u nastavku su analizirane sličnosti i razlike izdvojenih podataka.

⁶ Predmetni kurikulum Srpskog jezika je samo djelomično primjenjiv zbog statusa jezika nacionalne manjine.

Tablica 2. Kurikulumi japanskoga jezika stranih zemalja

Država	Dokument (razred)	Domene	Učenje pisma
Kanada	British Columbia BC's Curriculum za početnike, intenzivno (3. SŠ)	A. razmišljanje i komuniciranje B. osobna i društvena svijest	<i>Kana i kanji</i> (3.)
	Japanese Language and Culture 10-3Y, 20-3Y, 30-3Y (2.-4. SŠ)	A. primjena B. jezična kompetencija C. globalno građanstvo D. strategije	<i>Kana</i> (2.), <i>kanji</i> (3.-4.)
Srbija	O izmjenama i dopunama pravilnika o nastavnom programu i gimnazijskom programu (1.-2. SŠ)	A. razumijevanje govora B. razumijevanje napisanoga teksta C. usmeno izražavanje D. interakcija E. pisani izraz F. jezične sposobnosti	<i>Kana</i> (<i>kanji</i> samostalno)
Njemačka	Bildungsplan des Gymnasium - Japanisch als spät beginnende Fremdsprache Wahlfach der Oberstufe ⁷ (2.-4. SŠ)	A. Znanje o društveno kulturnoj orijentaciji B. Međukulturalna komunikacijska kompetencija C. Funkcionalna komunikacijska kompetencija D. Tekstualna i medijska kompetencija	<i>Kana i kanji</i>
Irska	Leaving Certificate: Japanese Syllabus ⁸ (dvogodišnji program)	A. stručnost u osnovnoj komunikaciji B. jezična svijest C. kulturna svijest	<i>Kana i kanji</i> (samo-stalno)

Prema podacima iz Tablice 2 može se zaključiti da većina kurikuluma japanskoga jezika za srednjoškolsko obrazovanje odabranih zemalja predviđa da se Japanski jezik provodi u razdoblju od dvije do tri školske godine. Nadalje, možemo vidjeti da se u prvoj godini podučavanja japanskoga jezika u srednjoškolskome obrazovanju uglavnom

⁷ Obrazovni plan srednje škole – Japanski jezik kao kasni izborni predmet stranog jezika na višem stupnju.

⁸ Program uglavnom pohađaju osobe od 16 do 20 godina.

uče pisma *kana* (*hiragana* i *katakana*), dok se znakovno pismo *kanji* uči kasnije ili samostalno, izvan nastave kao što je u slučaju Srbije i Irske.

Usporedimo li podjelu ishoda po domenama, možemo zaključiti da se najveća pozornost pridaje komunikacijskim sposobnostima poput razumijevanja govora i interakcije te kulturnoj i društvenoj svijesti učenika. U irskome kurikulumu japanskoga jezika navedeno je kako razvijanje kulturne i društvene svijesti učenika ima važnu ulogu u postizanju više razine komunikacijskih vještina. Drugim riječima, svijest o kulturološkim sličnostima i razlikama ključna je za uspješnu komunikaciju, a nepoznavanje društvenih, političkih i povijesnih referentnih točaka zajednice ciljanoga jezika može otežati ili onemogućiti učinkovitu komunikaciju. Primjerice, dobro poznavanje sustava hijerarhijskih odnosa japanskoga društva te pravilno korištenje različitih govornih stilova japanskoga jezika. S druge strane, u kurikulumima su nešto slabije prisutni ishodi koji se fokusiraju na razumijevanje i stvaranje teksta, što se može pripisati kompleksnosti japanskih pisama, ponajviše znakovnoga pisma *kanji*.

5. Analiza predmetnih kurikuluma stranih jezika u Hrvatskoj

U Tablici 3 izdvojeni su podaci iz predmetnih kurikuluma stranih jezika za srednje škole Republike Hrvatske. Na temelju matrice u nastavku su analizirane sličnosti i razlike izdvojenih podataka.

Tablica 3. Predmetni kurikulumi stranih jezika u srednjim školama u Hrvatskoj

Predmet	Razred i broj sati godišnje	Struktura po domenama	Međupredmetne teme
Francuski jezik	1. r. 70 sati 2. r. 70 sati 3. r. 70 sati 4. r. 64 sati	A. Komunikacijska jezična kompetencija B. Međukulturna komunikacijska kompetencija C. Samostalnost u ovladavanju jezikom	Učiti kako učiti, Osobni i društveni razvoj, Građanski odgoj i obrazovanje i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

Srpski jezik	1. r. 105 sati 2. r. 105 sati 3. r. 105 sati 4. r. 105 sati	A. Govorim i pišem B. Čitam i stvaram C. To sam ja	Građanski odgoj i obrazovanje, Osobni i socijalni razvoj, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije
Grčki jezik	1. r. 105 sati 2. r. 105 sati 3. r. 105 sati 4. r. 96 sati	A. Jezična pismenost B. Iskustvo teksta i komunikacija C. Civilizacija i baština	Klasični jezici mogu se naći u svim međupredmetnim temama
Latinski jezik	1. r. 70 sati 2. r. 70 sati	A. Jezična pismenost B. Iskustvo teksta i komunikacija C. Civilizacija i baština	Klasični jezici mogu se naći u svim međupredmetnim temama

Na temelju prikupljenih podataka možemo zaključiti da se predmeti stranih jezika uobičajeno izvode dva sata tjedno (Latinski i Francuski jezik), odnosno tri sata tjedno kod jezika koji se ne služe latinicom (Srpski i Grčki jezik).⁹ Slično kao i kod proučenih kurikuluma stranih zemalja, velika se pozornost pridaje jezičnim kompetencijama te međukulturnoj kompetenciji, to jest razumijevanju i poznavanju kulture, povijesti i društva odabranoga stranog jezika. Iako se domene navedenih predmetnih kurikuluma razlikuju u nazivu i podjeli, sve sadrže jezične i međukulturne kompetencije.

Struktura predmetnih kurikuluma stranih jezika unutar domena je uglavnom za sve jezike ista. Prvo su navedeni sami ishodi predmeta, zatim slijedi razrada ishoda, odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda, dok su kod nekih jezika još dodatno opisani sadržaj te preporuka za ostvarivanje predmeta.

Uvidom u kurikulume Međupredmetnih tema i na temelju odgojno-obrazovnih očekivanja te analizom Tablice 3 možemo zaključiti da predmeti stranih jezika uglavnom koreliraju sa sljedećim međupredmetnim temama: Građanski odgoj i obrazovanje, Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj te Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

⁹ U jednoj nastavnoj godini je 35 nastavno-radnih tjedana pa je stoga 70 sati godišnje dva sata tjedno, odnosno 105 sati tri sata tjedno.

6. Rezultati i rasprava

Analizom kurikuluma Japanskoga jezika različitih stranih zemalja došli smo do nekoliko zaključaka. Japanski jezik kao izborni predmet u srednjim se školama najčešće provodi u trajanju od dvije školske godine, stoga je isti plan zadržan i u prijedlogu predmetnoga kurikuluma ovoga rada. Zadržan je i redoslijed poučavanja japanskih pisama, gdje se u ranijoj fazi uči samo *hiragana* i *katakana*, dok se pismo *kanji* uči nakon savladavanja navedenih slogovnih pisama, što je predviđeno za drugu godinu učenja. Analizom odgojno-obrazovnih ishoda kurikulumu stranih zemalja, zaključili smo da se važnost pridaje razvijanju komunikacijskih sposobnosti učenika te razvijanju kulturne i društvene svijesti, stoga će i u prijedlogu kurikulumu naglasak biti na tome.

Dugoročno gledano, poznavanje i pravilno korištenje *kanjija* je neophodno za postizanje napredne razine japanskoga jezika. Međutim, za potrebe učenika koji kratkoročno pohađaju japanski jezik, primjerice u sklopu izbornoga predmeta, fokus učenja trebao bi biti na spomenutim komunikacijskim sposobnostima i kulturološkim temama (Moritoki Škof, 2018), dok bi učenje *kanji* znakova trebalo biti u drugome planu ili pak na izbor učenika. Kikumoto (2019) navodi da bi fokus kod poučavanja japanskoga jezika trebao biti na takozvanim *can-do* vještinama, odnosno na sposobnostima primjene japanskoga jezika.

S druge strane, analizom predmetnih kurikulumu stranih jezika Republike Hrvatske došli smo do sljedećih zaključaka. Prilikom uzimanja navedenih predmetnih kurikulumu kao temelja za stvaranje predmetnoga kurikulumu Japanskoga jezika važno je razmotriti da za razliku od njih, japanski jezik nema korijene u grčkome i latinskome jeziku. Ograničeno se koristi latiničnim pismom (*romaji*), koje se primjerice upotrebljava za potrebe transkripcije, zapisa stranih naziva u znanstvenim i ostalim tekstovima, kratica, umjetničkih imena, imena sportaša (npr. na dresovima) i slično (Narita, 2011). Osim toga, važno je napomenuti da se za oba jezika s drukčijim pismima izdvaja tri sata tjedno pa bi istu strukturu bilo dobro zadržati i za predmet Japanski jezik. Nadalje, japanski se jezik bitno razlikuje i na kulturnoj i društvenoj razini, primjerice kod društvenih vrijednosti, stavova te načina života. Zbog navedenih razlika, možemo reći da je za kvalitetnu obradu japanskoga jezika i kulture neophodno dva sata tjedno, a optimalno tri, naročito u

drugoj godini učenja jezika kada se u program uključi učenje znakovnoga pisma *kanji*.

U obje se vrste dokumenata najčešće velika pozornost pridaje jezičnim kompetencijama te međukulturnoj kompetenciji. Stoga su navedene kompetencije uključene i u prijedlog predmetnoga kurikuluma Japanskoga jezika u nastavku rada. U *Nacionalnome okvirnom kurikulumu* (NOK) (MZO, 2011) domene stranih jezika podijeljene su na slušanje, govorenje, pisanje, čitanje te međukulturno djelovanje, što odgovara potrebama poučavanja japanskoga jezika. Struktura prijedloga kurikulumu slična je strukturi ostalih predmetnih kurikulumu stranih jezika MZO-a iz 2019. godine. Tablice prijedloga tako sadrže odgojno-obrazovne ishode, razradu ishoda te opis tema i jezičnih sadržaja preuzetih iz dvojezičnoga udžbenika *Ippo ippo*. Također sadrže i odgojno-obrazovna očekivanja iz međupredmetnih tema.

Osim strukture, u prijedlogu predmetnoga kurikulumu Japanskoga jezika zadržane su međupredmetne teme radi korelacije s predmetnim kurikulumima stranih jezika. Primjerice prilikom učenja japanskoga jezika potrebno je da učenici uče kako učiti, odnosno da razvijaju vlastite metode učenja kako bi postigli dobre rezultate. S druge strane, međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje te Osobni i socijalni razvoj, u korelaciji su s međukulturnom kompetencijom japanskoga jezika. Kroz navedene međupredmetne teme učenici mogu primjerice razvijati sposobnost uvažavanja različitosti drugih jezika i kultura te istodobno učiti cijeniti vlastitu kulturu.

7. Razvoj prijedloga predmetnoga kurikulumu Japanskoga jezika za srednje škole

U suvremenome društvu sposobnost komunikacije na stranim jezicima i razvijanje međukulturnih vještina i stavova, iznimno su važni za aktivno sudjelovanje pojedinca u društvenome životu. Učenjem stranoga jezika učenik razvija vještine materinskoga jezika, a ujedno i povećava mobilnost u karijeri. Unatoč važnosti kompetencija višejezičnosti i višekulturnosti navedenih u ontarijskom kurikulumu¹⁰ (MEC, 2016),

¹⁰ Kroz proučavanje jezika povezanoga s drugom kulturom ili kulturama učenici lakše uvažavaju različite perspektive, otkrivaju drukčije svjetonazore te uče pristupiti i povezati se s drugima sa strpljenjem i fleksibilnošću.

u sklopu predmetnih kurikuluma Republike Hrvatske objavljenih 2019. godine, ne postoji predmetni kurikulum japanskoga ni bilo kojega drugoga neeuropskog jezika.

Prijedlog kurikuluma za Japanski jezik u ovom radu osmišljen je za srednje škole zbog razine zahtjevnosti programa japanskog jezika i različitosti japanskoga jezika od hrvatskoga. Dakle, izgled prijedloga kurikuluma te struktura domena temelji se na predmetnom kurikulumu stranih jezika MZO-a (2019a), a struktura domene Komunikacijska jezična kompetencija temelji se na analizi ontarijskoga kurikuluma (MEC, 2016), NOK-a (MZO, 2011) i predmetnih kurikuluma stranih jezika u Hrvatskoj (MZO, 2019a). Nadalje, sadržaj prijedloga kurikuluma temelji se na temama i jezičnim sadržajima dvojezičnoga udžbenika *Ippo Ippo* na prvoj godini te djelomično na jezičnim sadržajima udžbenika *Minna no Nihongo* na drugoj godini učenja. Zbog zahtjevnosti znakovnoga pisma, u prvoj godini učenja jezika predlaže se da glavni fokus bude na slušanju, govorenju i međukulturnoj komunikaciji, a nešto manji na čitanju i pisanju, uvođenju lakše savladivog slogovnog pisma *kana*, dok se učenje znakovnoga pisma *kanji* predlaže tek u drugoj godini učenja.

7.1. Opis nastavnoga predmeta Japanski jezik

Japanski se jezik koristi trima pismima (*hiragana*, *katakana* i *kanji*) koje djeca u Japanu uče od najranije dobi. *Hiragana* i *katakana* su slogovna pisma te oba sadrže 48 osnovnih znakova. Logografsko pismo *kanji* preuzeto je iz Kine, a sadrži preko 2000 znakova. Složen sustav uljudnosti nazvan *keigo* jedna je od bitnih karakteristika japanskoga jezika, stoga se i kod poučavanja velika važnost pridaje iskazivanju poštovanja govornicima kroz pravilno korištenje izraza poštovanja, poniznosti i pristojnosti (Srdanović i Špica, 2022; Mrnjauš, 2018).

Zbog velike količine i zahtjevnosti učenja *kanji* znakova Moritoki Škof (2018, 48) smatra da cilj učenja jezika u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju ne mora biti usmjeren na visoke razine znanja jezika, kao što su pisanje i čitanje. Navedene domene je stoga bolje razvijati na razini visokoga školstva. Nadalje, Moritoki Škof navodi kako je bitno imati na umu motivaciju učenika, koja varira ovisno o

stupnju učenja i interesima učenika. Stoga, kurikulum treba zadržavati motivaciju učenika i ravnotežu sadržaja učenja.

Osim u domeni jezikoslovlja, učenje i poučavanje japanskoga jezika bitno je i u pogledu širenja vidika učenika izvan Europe, odnosno razvijanju mišljenja koje karakterizira otvorenost i zainteresiranost za jezike i međukulturnu komunikaciju te poštivanje kulturne raznolikosti. U procesu poučavanja i učenja japanskoga jezika učenik upoznaje bogatu povijest tradicionalne i suvremene japanske kulture i književnosti te drugačiji način života prožet elementima zen-budizma, šintoizma, ali i kršćanstva. Također, kako se ističe u srpskome predmetnome kurikulumu Japanskoga jezika (JF-RS), kod učenika se potiče poštivanje raznolikosti te stjecanje svijesti i znanja o funkciji učenja stranoga i materinskoga jezika.

Učenje i poučavanje stranoga jezika pridonosi cjelokupnome razvoju učenika te ga potiče na odgovorno djelovanje i ponašanje, na razumijevanje i kritičko promišljanje o samom sebi i svemu što ga okružuje. Također, učenicima pruža temelj za samostalno upravljanje osobnim učenjem, a time ga osposobi za cjeloživotno učenje.

7.2. Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja japanskoga jezika

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja japanskoga jezika su sljedeći:

- usvojiti kompetencije za usmeno izražavanje na japanskome jeziku te pisano izražavanje služeći se fonetskim pismima *hiragane* i *katakane*;
- upoznati tradicionalnu i suvremenu japansku kulturu;
- poticati razvoj pozitivnoga stava učenika i uvažavanja posebnosti japanske kulture i njihovih pripadnika koji će učeniku omogućiti snalaženje u višejezičnome društvu;
- razvijati svijest o važnosti vlastite kulture te bogatstvu i vrijednosti osobnoga nacionalnog identiteta;
- razvijati jezične djelatnosti učenika, s naglaskom na slušanje i govorenje, a manje na čitanje i pisanje;
- razvijati vještine i oblikovati stavove učenika radi osposobljavanja učenika za samostalnost i cjeloživotno učenje japanskoga jezika.

7.3. Struktura domena Komunikacijska jezična kompetencija i Međukulturna komunikacijska kompetencija predmetnoga kurikuluma Japanskoga jezika

7.3.1. Komunikacijska jezična kompetencija

Slušanje

Slušanje na japanskome jeziku podrazumijeva razvijanje vještina slušanja i razumijevanja nastavnoga sadržaja te sposobnosti interakcije. Također podrazumijeva razvijanje vještina slušanja u različitim okolnostima i kontekstima kao što su primjerice radijske i televizijske emisije.

Odgojno-obrazovni ishodi proizašli iz domene Slušanje temelje se na:

- stjecanju znanja o japanskome jeziku, što podrazumijeva znanja o leksiku, gramatici, semantici, pragmatici, fonologiji i društveno-jezičnim pravilima (pravila pristojnoga ponašanja, razlike u formalnome i neformalnemu registru, dijalekti, pravila neverbalnoga komuniciranja) tipičnima za komunikaciju s Japancima;
- ovladavanju vještinama slušanja i razumijevanja riječi, rečenica, odlomaka i govorenih poruka na japanskome jeziku.

Za razvijanje vještina slušanja i interakcije učenicima je potrebno pružiti što više prilika za slušanje i interakciju s drugima, prvenstveno s izvornim govornicima, na japanskome jeziku. Potrebno je i omogućiti slušanje širokoga raspona tema, od aktualnih problema do sadržaja koji zanimaju učenike. Stjecanje i razvijanje navedenih vještina slušanja, ključno je za razvoj učenikova znanja u svim ostalim kategorijama jezičnih kompetencija.

Govorenje

Govor na japanskome jeziku podrazumijeva razvijanje vještina govora u razgovorne i akademske svrhe, kao što je predstavljanje ideja i informacija svojim kolegama iz razreda.

Odgojno-obrazovni ishodi proizašli iz domene Govorenje temelje se na:

- stjecanju znanja japanskoga jezika u leksiku, gramatici, semantici, pragmatici, fonologiji, ortoepiji i specifičnim društveno-jezičnim pravilima;
- ovladavanju vještinama upotrebe jezičnoga znanja u komunikacijskome činu (sposobnost slušanja i razumijevanja govorenih poruka; sposobnost govorenja; sposobnost započinjanja, održavanja i okončanja razgovora);
- ovladavanju vještinama usmene razmjene informacija, ideja, misli, osjećaja, stavova i vrijednosti u skladu s različitim kulturnim i društvenim kontekstima Japana.

Stjecanje vještina govora ključno je za uspješno vođenje kratkih razgovora o svakodnevnim temama, za sudjelovanje u govornim zadacima te prezentiranje unutar učionice i sudjelovanje u raspravama. Za razvijanje vještina govora učenicima treba pružiti brojne mogućnosti interakcije na japanskome jeziku na svrsishodan način. Primjerice učenje u parovima i malim grupama, koje prema preporuci Kauzlarić (2019, 120) učenicima osigurava opušteno okruženje kroz koje će steći samopouzdanje u svoje govorne sposobnosti.

Čitanje

Čitanje na japanskome jeziku podrazumijeva razvijanje vještina čitanja informativnih i kulturnih tekstova te dijaloga o različitim temama zapisanim na japanskim pismima. Kod učenja stranih jezika čitanje je bitno radi aktivacije pozadinskoga znanja i usvojenoga vokabulara, bogaćenja rječnika, usvajanja svijesti o jezičnim strukturama japanskoga jezika.

Odgajno-obrazovni ishodi proizašli iz domene Čitanje temelje se na:

- stjecanju znanja o leksiku, semantici, pragmatici, fonologiji, ortoepiji i pismu japanskoga jezika;
- ovladavanju vještinama čitanja *romaji* (latinske transkripcije), japanskih slogovnih pisama *hiragane* (48 znaka) i *katakane* (48 znaka) te znakovnoga pisma *kanji* (do 100 znakova);
- ovladavanju strategija razumijevanja pročitanaoga teksta: predviđanje, ispitivanje, identificiranje glavnih ideja i nadgledanje razumijevanja.

Stjecanje vještina čitanja ključno je za razumijevanje i analizu tekstova na japanskome jeziku. Za razvijanje vještina čitanja učenike često treba poticati na čitanje u sklopu nastave i zadaća, ali i u slobodno vrijeme. Važno je da učenici čitaju niz autentičnih materijala koji ilustriraju brojne namjene i stilove pisanja jer će ti tekstovi služiti kao modeli za tekstove koje će stvarati. Primjerice uz tekstove u udžbenicima poticati učenike na čitanje tekstova kao što su kratke priče za djecu, legende, pjesme, jednostavne vijesti, stripove (*mange*) i drugo.

Pisanje

Pisanje na japanskome jeziku podrazumijeva razvijanje vještina pisanja kraćih tekstova na japanskome pismu. Preduvjet pisanja jest sposobnost primjene gramatike, pravopisa, interpunkcije i odabira riječi prilikom pisanja teksta. Domena Pisanje temelji se na:

- ovladavanju vještinama pisanja *romajija*, pisanja rečenica i kratkih tekstova na japanskim slogovnim pismima *hiragani* (48 znaka) i *katakani* (48 znaka) te znakovnome pismu *kanji* (do 100);
- stjecanju vještina odabira tema, organizacije i strukturiranja teksta, razvijanja i prenošenja ideja i odabira stila pisanja.

Zbog visoke razine zahtjevnosti te potrebe opsežnoga poznavanja različitih sustava pisama prilikom pisanja na japanskome jeziku, glavni fokus domene Pisanja je na stvaranju kratkih, jednostavnih rečenica uporabom znanja stečenoga u ostalim domenama jezičnih kompetencija u skladu s jezičnom normom.

7.3.2. Međukulturna komunikacijska kompetencija

Međuovisnost japanskoga jezika i kulture te pripadnost učenika višejezičnome i višekulturnome svijetu obvezuje uključivanje razvoja međukulturnosti u kurikulum predmeta Japanski jezik na svim godinama učenja da bi se naglasila važnost razvoja učenikove svijesti o sebi kao pojedincu i društvenome biću zainteresiranome za upoznavanje različitosti i učenje o različitosti.

Ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda unutar ove domene učenik postaje međukulturno kompetentan, što znači da je:

- sposoban objektivno sagledati društvene, religijske, filozofske, povijesne i druge sličnosti te razlike među kulturama;
- empatičan, prilagodljiv i otvoren za razumijevanje, prihvaćanje i poštivanje govornika japanskoga jezika i kulture.

Učenici kroz međukulturnu komunikacijsku kompetenciju stječu sposobnosti razumijevanja i uvažavanja japanskoga jezika te uspostavljaju veze sa svojom zajednicom. U konačnici, razvoj međukulturne kompetencije učeniku pomaže odbaciti predrasude, osnažuje ga u sprečavanju diskriminacije i u nenasilnome rješavanju sukoba te pridonosi razumijevanju, proširivanju i produbljivanju učenikova pogleda na svijet, što mu omogućuje uspješno sudjelovanje u užoj i široj zajednici, u stvarnome i digitalnome okružju te povećava mogućnosti za mobilnost i zapošljavanje.

7.4. Odgojno-obrazovni ishodi i sadržaj po razredima i domenama

Razvijen je prijedlog odgojno-obrazovnih ishoda i sadržaja predmeta Japanski jezik te je prikazan odabrani dio prijedloga kurikuluma (Tablica 4). U skladu s predmetnim kurikulumima (MZO, 2019a), prikazuju se domene Komunikacijske jezične kompetencije i Međukulturne komunikacijske kompetencije. Za svaku kompetenciju navedeni su odabrani primjeri odgojno-obrazovnih ishoda, s razradom kako bi se istaknule posebnosti japanskog jezika i pružio uvid u poteškoće prilikom njegovog učenja i poučavanja. Odgojno-obrazovni ishodi svih domena nastavnoga predmeta Japanski jezik međusobno se isprepliću i dopunjuju te tako čine jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu kurikuluma. Također, tu su i međupredmetne teme, odnosno odgojno-obrazovna očekivanja koja se mogu povezati s odgojno-obrazovnim ishodima Japanskoga jezika. Za strane jezike s pismima različitim od latinice predviđena su po tri sata tjedno pa je isto zadržano za Japanski jezik u prva dva razreda srednje škole, što u konačnici iznosi 105 sati godišnje.

Tablica 4. Prikaz odabranih dijelova prijedloga predmetnoga kurikula ma Japanskoga jezika za srednje škole

	KOMUNIKACIJSKA JEZIČNA KOMPETENCIJA				MEĐU-KULTURNO KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA
	Slušanje	Govorenje	Čitanje	Pisanje	
Odgojno-obrazovni ishod	SŠ JJ A.2.1. Učenik razumije izraze koje nastavnik koristi tijekom sata.	SŠ JJ B.1.2. Učenik u interakciji razmjenjuje vrlo kratke i uvježbane rečenice.	SŠ JJ C.1.2. Učenik razumije pročitani kraći tekst na <i>hiragani</i> i <i>katakani</i> .	SŠ JJ D.1.1. Učenik piše <i>romajijem</i> , <i>hiraganom</i> i <i>katakanom</i> .	SŠ JJ E.1.3. Učenik otkriva drukčije svjetonazore.
Razrada ishoda	- razumije upute nastavnika o razrednim aktivnostima - primjereno odgovara na upute nastavnika	- postavlja vrlo kratka i vrlo jednostavna pitanja i odgovara na njih na temelju predloška - vodi razgovor u okviru komunikacijskih funkcija i obrađenog vokabulara tijekom prvog razreda	- razumije značenje kratkih rečenica i ilustriranih tekstova/ dijaloga na poznate teme - ističe glavne informacije i poruku pročitano g teksta	- ispravno zapisuje <i>romajijom</i> riječi koje još ne zna zapisati slogovnim pismima - upotrebljava <i>hiraganu</i> i <i>katakanu</i> - točnim redoslijedom piše poteze znakova <i>hiragane</i> i <i>katakane</i>	- otkriva strane i nerazumljive sadržaje, ponašanja i situacije u razgovoru s izvornim govornicima

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda (Preporučene jezične strukture)	- fraze i izrazi bitni za komunikaciju na japanskom jeziku (npr. slaganje, neslaganje, prihvatanje prijedloga) - glagoli koji označavaju osjećaje i mišljenja; glagoli primanja i davanja	- neke upitne zamjenice (npr. <i>Dare desu ka? Oikutsu desu ka? Nan desu ka? Doko desu ka? Itsu desu ka?</i>) - učestale imenice - učestali i-pridjevi i na-pridjevi (npr. <i>takai, yasui, kirei (na), shizuka (na)</i>) - strukturne čestice (npr. <i>wa, ga, no, ni, de, wo</i>)	- slogovna pisma <i>hiragana</i> (48 znakova) i <i>katakana</i> (48 znakova)	- slogovna pisma <i>hiragana</i> (48 znakova) i <i>katakana</i> (48 znakova), <i>romaji</i> (Hepburnova metoda romanizacije)	Preporučene teme: Obitelj; <i>Uchi i soto</i> ¹¹ ; Prostor i vrijeme; Hrana; Blagdani; Festivali; Povijest
Korelacija – Međupredmetne teme	osr C.4.4. ¹² Opisuje i prihvaća vlastiti kulturni i nacionalni identitet u odnosu na druge kulture. goo A.4.1. Aktivno sudjeluje u zaštiti ljudskih prava. goo A.4.2. Promiče ulogu institucija i organizacija u zaštiti ljudskih prava na europskoj i globalnoj razini. goo A.4.3. Promiče ljudska prava. (Zalaže se za interkulturalnost.) goo A.4.5 Promiče prava nacionalnih manjina. pod B.4.2. Planira i upravlja aktivnostima. uku A.4/5.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.				

Elementi vrednovanja odnose se na jezične djelatnosti: slušanje izgovora japanskoga jezika s razumijevanjem, čitanje riječi, rečenica i teksta s razumijevanjem, govorenje i pisanje te na razine koje učenik

¹¹ *Uchi* se odnosi na osobe bliske subjektu, primjerice uža i šira obitelj te bliski prijatelji, a *soto* se odnosi na osobe koje subjekt ne poznaje ili s kojima nije blizak te osobe koje su iz drugih grupa kojima subjekt ne pripada.

¹² Oznaka odgojno-obrazovnog očekivanja.

treba dostići. Nastavnik može prema tim elementima odrediti kriterije koje učenik treba zadovoljiti kako bi dostigao zacrtane ishode učenja.

8. Zaključak

Bez obzira na to što predmet Japanski jezik trenutno ne postoji u sklopu predmetnih kurikuluma Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, izvodio se je u nekoliko srednjih škola u sklopu izborne nastave ili izvannastavne aktivnosti. U ovome su radu analizirani interes i broj učenika na hrvatskoj i globalnoj razini te stanje poučavanja japanskoga jezika u Hrvatskoj. Broj ustanova unutar formalnoga obrazovanja na kojima se poučava japanski jezik vrlo je oskudan. Značajan iskorak na razini formalnoga obrazovanja predstavlja prvi akreditirani prijediplomski i diplomski sveučilišni studij japanologije na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli s visokim brojem upisanih studenata. To je trenutno jedini takav studij u državi te na svojoj diplomskoj razini obrazuje budući nastavni kadar osposobljen za poučavanje japanskoga jezika u školama. Na razini neformalnoga obrazovanja broj učenika i ustanova koje provode japanski jezik većinom su centralizirane u Zagrebu u jezičnim školama i na slobodnome studiju u visokoškolskome obrazovanju. Uz zabilježeni veliki interes, visoki broj učenika u neformalnome obrazovanju te potencijalno visoki broj učenika u informalnome učenju (samoobrazovanju), zaključujemo da u Hrvatskoj postoji potreba za implementiranjem japanskoga jezika u formalno srednjoškolsko obrazovanje.

Kroz analizu matrica kurikuluma japanskoga jezika stranih zemalja i predmetnih kurikuluma MZO-a istražili smo učestalost domena i sadržaje koji se koriste prilikom razvoja kurikuluma stranih jezika, odnosno japanskoga jezika. Na temelju rezultata istraživanja razvijena je struktura prijedloga predmetnoga kurikuluma Japanskoga jezika za srednje škole Republike Hrvatske. Prijedlog sadrži odgojno-obrazovne ishode, teme i sadržaje poučavanja japanskoga jezika. Namijenjen je za srednje škole zbog razine zahtjevnosti programa japanskog jezika i različitosti japanskoga jezika od hrvatskoga.

Prema rezultatima istraživanja (Kikumoto, 2019) u nekoliko srednjih škola, veliki postotak učenika zainteresiran je za učenje japanskoga jezika, što se može vidjeti i u broju učenika koji svake godine upisuje

studije japanskoga jezika i kulture na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Učenje japanskoga jezika učenicima srednje škole može dati jedinstvenu priliku za razvoj međukulturnih i višejezičnih kompetencija. Također, japanski jezik kao neeuropski jezik s različitim porijeklom riječi i drugačijim pismom, gramatikom i kulturom, srednjoškolcima pruža izazov koji ih može poticati na razvijanje vlastitih metoda učenja, ali i na upoznavanje i razumijevanje drugačijega svjetonazora.

Od 2018. na raspolaganju za učenje japanskoga jezika jest japansko-hrvatski udžbenik za početnike *Ippo ippo*, a krajem akademske 2021./2022. godine diplomirali su i prvi magistri, odnosno magistre japanologije, pa i prvi nastavnici japanskoga jezika. Postojeći nastavni materijali i nastavni kadar na raspolaganju čine provođenje japanskoga jezika u školama mogućim, dok bi potencijalno uvođenje predmetnoga kurikula Japanskoga jezika činilo uvođenje japanskoga jezika ostvarivim.

Literatura

- Chonlaworn, Piyada (2021), »Cheap and Dispensable: Foreign Labor in Japan via the Technical Intern Training Program«. *jsn Journal*, 11(1), str. 33–49.
- Coste, Daniel; Moore, Danièle i Zarate, Geneviève (2009), »Plurilingual and pluricultural competence«, Language Policy Division, Strasbourg: Council of Europe.
- Hendry, Joy (2019), *Understanding Japanese Society*, Routledge.
- Heršak, Eva; Heršak, Andrea (2015), »Veliko priznanje profesoricama Omura i Kusumoto«, *Glas narodne diplomacije*, 19 (4) (15. 12. 2015.), str. 38.
- Hmeljak Sangawa, Kristina; Ichimiya, Yufuko; Ida, Naomi; Koga, Michiru; Moritoki Škof, Nagisa; Ryu, Hyeonsook (2012), *Japonsčina za početnike 1*, Ljubljana: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Hmeljak Sangawa, Kristina; Ichimiya, Yufuko; Ida, Naomi; Koga, Michiru; Moritoki Škof, Nagisa; Ryu, Hyeonsook (2012), *Japonsčina za početnike 2*, Ljubljana: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- [JF] Japanska fondacija (Japan foundation). Dostupno na: <https://www.jpff.go.jp/e> (15. 11. 2023.)
- [JF] Japanska fondacija (1975), *Izveštaj Japanske fondacije za 1974. godinu (Survey Report on Japanese-Language Education Abroad 1974)*. Dostupno na: <https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/result/surveyold.html> (15. 5. 2023.)
- [JF] Japanska fondacija (2020), *Izveštaj Japanske fondacije za 2018. godinu (Survey Report on Japanese-Language Education Abroad 2018)*. Dostupno

- na: <http://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/result/survey18.html> (15. 5. 2023.)
- [JF-H] Japanska fondacija, podaci o Mađarskoj. Dostupno na: <https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/area/country/2020/serbia.html> (15. 5. 2023.)
- [JF-SI] Japanska fondacija, podaci o Sloveniji. Dostupno na: <https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/area/country/2020/slovenia.html> (15. 5. 2023.)
- [JF-RS] Japanska fondacija, podaci o Srbiji. Dostupno na: <https://www.jpff.go.jp/j/project/japanese/survey/area/country/2020/serbia.html> (15. 5. 2023.)
- Kauzlarić, Kamelija (2019), »Foreign language anxiety in the case of Croatian university learners of Japanese: Implications for speaking activity design«, *Tabula 16*, str. 103–126.
- Kikumoto, Keiko (2019), »The current situation and prospects for Japanese language education in secondary schools in Croatia: Based on a questionnaire survey«, *Tabula 16*, str. 151–160.
- Krajina, Karmen (2008), »Perspektiva nove europske jezične politike«, *Ekonomski vjesnik/Econviews: Review of contemporary business, entrepreneurship and economic issues*, 21(1–2), str. 95–98.
- Marković, Ljiljana; Tričković, Divna (2015), *Korak po korak*, Beograd: Filološki fakultet & Kokoro.
- Marković, Ljiljana; Tričković, Divna; Srdanović, Irena (2018, 2021a), *Udžbenik japanskoga jezika Ippo Ippo: Glavna knjiga*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Marković, Ljiljana; Tričković, Divna; Srdanović, Irena (2018, 2021b), *Udžbenik japanskoga jezika Ippo Ippo: Uvod u pismo kana*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Marsh, J. Colin (1994), *Kurikulum: temeljni pojmovi*, Zagreb: Educa.
- Milat, Josip (2005), »Pedagoške paradigme izrade kurikuluma«, *Pedagogijska istraživanja*, 2(2), str. 199–208.
- Ministerium für kultus, jugend und sport baden-württemberg (2016), *Bildungsplan des Gymnasium – Japanisch als spät beginnende Fremdsprache Wahlfach der Oberstufe*. Baden-württemberg: Ministerium für kultus, jugend und sport.
- Minna no Nihongo: Beginner 1, 2nd edition. Dostupno na: <https://omgjapan.com/pages/minna-no-nihongo> (22. 3. 2023.)
- [MZO] Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2011), *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH.
- [MZO] Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019a), *Predmetni kurikulumi*. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/predmetni-kurikulumi/539> (22. 3. 2023.)
- [MZO] Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019b), *Kurikulumi međupredmetnih tema*. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/medjupredmetne-teme/3852> (22. 3. 2023.)

- [MEC] Ministry of Education of Canada (2016), *The Ontario Curriculum, Grades 9 to 12: Classical Studies and International Languages*, Toronto: Ministry of Education of Canada.
- Moritoki Škof, Nagisa (2018), »Learner motivation and teaching aims of Japanese language instruction in Slovenia«, *Acta Linguistica Asiatica*, 8(1), str. 39–50.
- Mrnjaus, Kornelija (2018), *Kultura, vrijednosti i odgoj u Japanu*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
- Narita, Tetsuo (2011), »Problems in the System of ‘Roomaji’ (Latin alphabet) in Contemporary Japanese«, *Departmental Bulletin Paper*, 16, str. 93–102.
- [NCCA] National Council for Curriculum and Assessment (2004), *Leaving Certificate Japanese Syllabus*, Dublin: Government of Ireland. Dostupno na: https://www.curriculumonline.ie/getmedia/6aaec8af-748f-4cdf-9e72-e0348297e42f/SCSEC23_Japanese_Syllabus_eng.pdf (22. 3. 2023.)
- Palibrk, Duška (2015), »Zasluga Irene Srdanović i Line Pliško: Japanologija se studira na Filozofskom fakultetu u Puli«, *Novi list* (1. 11. 2015) Dostupno na: <https://www.novolist.hr/novosti/hrvatska/zasluga-irene-srdanovic-i-line-plisko-japanologija-se-studira-na-filozofskom-fakultetu-u-puli/>, 1. studeni 2015. (15. 11. 2023.)
- Previšić, Vlatko (2007), *Kurikulum – teorije, metodologija, sadržaj i struktura*, Zagreb: Zavod za pedagogiju i Školska knjiga.
- Srdanović, Irena (2019), »Odabir prikladnih primjera za učenički rječnik: značajke GDEX-a za japanski jezik i mogućnosti uporabe«, *Tabula: časopis Filozofskog fakulteta*, 16, str. 175–197.
- Srdanović, Irena; Špica, Dragana (2022), *Uvod u znanost o japanskom jeziku: Osnovna obilježja, glasovni sustav i leksički slojevi* (I. svezak), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Službeni glasnik Republike Srbije* (2015), »O izmjenama i dopunama pravilnika o nastavnom programu i gimnazijskom programu«, godina LXIV, broj 18, Beograd, 11. 9. 2015.
- Tričković, Divna (2018), »Current State of Japanese language education in Serbia and proposal for future solutions«, *Acta Linguistica Asiatica*, 8(1), str. 77–89.

SUBJECT CURRICULUM OF THE JAPANESE LANGUAGE: PROPOSAL AND DEVELOPMENT

Irena Srdanović, Marina Diković, Melani Matika

Interest in Japanese language, and consequently the number of students of the Japanese language is constantly growing, both globally, and on the national level. Pula University undergraduate study program of Japanese Language and Culture and graduate program of Japanese studies with Japanese Language Teaching module, the first accredited Japanese study programs in Croatia, open up the possibility of introducing the subject curriculum of the Japanese language in secondary schools in the Republic of Croatia. Creation of educated teaching staff and the publication of Japanese language textbooks in Croatian are important prerequisites for teaching in secondary schools, as the results of surveys in secondary schools and the number of students enrolled in Japanese study program indicate a great interest in this language. The aim of this paper is to develop a proposal for a subject curriculum of the Japanese language for secondary schools in the Republic of Croatia with content and structure based on an analysis of existing Japanese language curricula of foreign countries (the curricula of Germany, Serbia, Canada, and Ireland) and on the foreign language subject curricula of the Republic of Croatia (French, Serbian, Greek and Latin). The proposal presents parts of the elaborated learning outcomes and suggests selected topics and language content for two classes of secondary schools. In addition, cross-subject topics correlated with Japanese language were also listed.

Keywords: *Japanese language; proposal of the subject curriculum; cross-subject topics; high school; Republic of Croatia*